

Introducció

La titulació d'Educació Social de la Universitat Ramon Llull (URL) ha estat avaluada dins el Programa d'avaluació institucional de l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya (AQU Catalunya) de 1999.

El procés d'avaluació interna es va allargar molt, perquè, si bé el Comitè Intern es va constituir l'octubre de 1999, no va ser fins el gener de 2001 que va concloure l'informe d'autoavaluació.

El Comitè Extern que va avaluar la titulació d'Educació Social va ser nomenat per AQU Catalunya el maig de 2001 i estava format per dos acadèmics i un professional, tots tres relacionats amb l'àmbit de l'educació social, i un metodòleg. La visita externa va tenir lloc l'octubre de 2001 i el comitè extern va lliurar l'informe a la titulació el març de 2002. En general, els processos d'avaluació intern i extern han discorregut amb normalitat.

Context institucional

La titulació d'Educació Social es va començar a impartir a la URL el curs 1992-1993 i, inicialment, estava adscrita a la Facultat de Psicologia i Pedagogia i gestionada per la Fundació Blanquerna i la Fundació Pere Tarrés. A partir del curs 1997-1998 es crea l'Escola Universitària d'Educació Social, a la qual s'adscriu la titulació, que des d'aleshores és gestionada únicament per la Fundació Pere Tarrés.

Taula 1. Dades generals de la URL. Curs 2000-2001

	Educació Social, URL
Alumnes de l'ensenyament	702
Alumnes de l'ensenyament a tot Catalunya	2.229
Alumnes totals matriculats a la URL	12.813
Alumnes de cicle llarg a la URL	6.584
Percentatge d'alumnes de la titulació respecte dels alumnes totals de la URL	5,5%
Percentatge d'alumnes de la titulació respecte dels alumnes totals de cicle llarg de la URL	10,7%
Percentatge d'alumnes respecte del total d'alumnes de la titulació a Catalunya	21,4%

Els estudiants d'Educació Social suposen el 5,5% del total dels matriculats a la URL i el 10,7% dels de primer cicle. A Catalunya, la titulació manté una posició important, ja que hi ha matriculats gairebé un terç dels estudiants d'aquest ensenyament.

L'accés a l'estudi

La titulació d'Educació Social de la URL va oferir 210 places de nou accés el curs 1997-1998, l'últim sobre el qual es disposa de dades d'accés i de matrícula. La demanda en primera opció es va situar en el 60% de l'oferta i la matrícula final va ser inferior a l'oferta en un 16%. La titulació ha reduït recentment l'oferta de places per adequar-la a la demanda. D'altra banda, els estudiants que volen accedir a l'ensenyament d'Educació Social a la URL han de superar una prova específica d'accés i, si escau, una entrevista.

La nota de tall de la titulació via PAU s'ha mantingut durant els darrers anys en un 5.

Taula 2. Notes de tall. Evolució 1996-2001

Titulació	Via d'accés PAU					FP/CFGS				
	1996-1997	1997-1998	1998-1999	1999-2000	2000-2001	1996-1997	1997-1998	1998-1999	1999-2000	2000-2001
Educació social, URL	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	nd	nd	nd	nd	nd

nd: dada no disponible

Taula 3. Demanda d'accés a les titulacions. Curs 1997-1998

Titulació	Places ofertes*	Demanda global	Ràtio demanda/oferta	Demanda 1a opció		Demanda satisfeta global
				PAU	FP/CFGS	
Educació social, URL	210	127	0,60	83	44	176

* Places ofertes a Catalunya (1997-1998): 470
 Demanda en 1a opció a Catalunya (1997-1998): 1.002
 Les dades recullen el sistema públic i privat.

Taula 4. Distribució dels alumnes de 1r curs per notes i vies d'accés

Titulació	Via d'accés PAU								
	Curs 1998-1999			Curs 1999-2000			Curs 2000-2001		
	[5-6)	[6-7)	>7	[5-6)	[6-7)	>7	[5-6)	[6-7)	>7
Educació social, UDL	60%	4%	0,4%	59,5%	4,5%	0,45%	48,9%	6,8%	0,57%

Titulació	Via d'accés FP					
	Curs 1998-1999		Curs 1999-2000		Curs 2000-2001	
	<7	>7	<7	>7	<7	>7
Educació social, UDL	14,3%	5,4%	18,2%	6,4%	15,3%	8,0%

La suma de la distribució d'estudiants via PAU i FP per cada curs ha de sumar el 100%. Si això no passa, la diferència fins al 100% correspon als alumnes que han accedit a la titulació per vies diferents de les PAU i l'FP.

En general, la distribució dels estudiants nous per notes d'accés s'ha mantingut força estable, i hi ha hagut un predomini important dels que accedeixen a la titulació després de superar les PAU. Tot i així, però, el curs 1997-1998 es produeix un descens dels alumnes matriculats que procedeixen de les PAU, fonamentalment a causa de l'increment dels que hi accedeixen per mitjà d'altres vies.

Fites, objectius i planificació

La reflexió sobre com havia de ser la titulació d'Educació Social es va fer en el projecte pedagògic que va quedar recollit en la publicació *L'educador social i la seva formació*. En general, els objectius i el perfil de formació de la titulació estan ben definits. En el plantejament que es fa, es posa un èmfasi especial en el caràcter universitari i professionalitzador de la diplomatura que pretén que els estudiants adquireixin una formació humana, pedagògica i tècnica ajustada a les exigències i capacitats que configuren l'educació social. En aquest sentit, la titulació entén que els professionals de la intervenció socioeducativa han d'estar preparats tant per dur a terme el treball comunitari com per desenvolupar la tasca que els pertoca amb poblacions que tenen necessitats específiques. Així doncs, es concep l'educador social com un agent dinamitzador de l'entorn social.

D'altra banda, cal assenyalar que la titulació d'Educació Social comparteix el centre amb la de Treball Social i, en aquest sentit, el Comitè Extern d'Avaluació va recomanar que es fes una distinció clara entre les identitats formatives i professionals de les dues diplomatures, així com dels perfils formatius i els camps d'acció.

Pel que fa al Pla d'estudis, els experts consideren que hi ha una correspondència adequada entre l'articulació del Pla i el contingut del currículum amb els objectius. La titulació, segons els experts, ha dissenyat un currículum que és congruent amb les necessitats i les demandes socials, tant des d'una perspectiva teòrica com pràctica del coneixement. A més, s'ha constatat una preocupació de la titulació per ajustar els perfils formatius a les realitats territorials i socials més properes.

El Comitè d'Avaluació Extern també ha destacat que es fa un seguiment adequat dels objectius i ha valorat positivament la revisió que es va dur a terme com a conseqüència de l'elaboració del nou Pla d'estudis, que ha comportat canvis en la relació entre la formació teòrica i la pràctica, la formulació d'objectius per àrees de coneixement i de matèries, la introducció de l'assessorament acadèmic dels estudiants i el desenvolupament dels processos d'ensenyament i aprenentatge.

El programa de formació

El Pla d'estudis vigent en el moment de l'avaluació va ser publicat al BOE l'1 d'octubre de 1996. Consta de 207 crèdits en un sol cicle. El 75% dels crèdits són obligatoris (156), el 15% són optatius (30) i el 1% restant es reserva a la lliure configuració per part de l'estudiant. El Pla està pensat, fonamentalment, per a estudiants que segueixen els estudis a temps complet i no presenta itineraris curriculars definits. Aquest nou Pla d'estudis dóna encara més presència als crèdits obligatoris i redueix a la meitat els optatius, la qual cosa no ha estat gaire ben valorada pel Comitè d'Avaluació Extern.

Els programes de les assignatures expliciten el nombre de crèdits, els objectius, el desenvolupament dels continguts i la bibliografia recomanada. Es lliuren als estudiants el primer dia de classe, juntament amb els criteris d'avaluació. Tant els programes de les assignatures com els criteris d'avaluació són supervisats i aprovats pel cap d'estudis. La revisió dels programes és anual. Els experts han recomanat que també s'inclouï en els programes la metodologia docent, les activitats d'aprenentatge i els criteris i les activitats d'avaluació. D'altra banda, i en general, hi ha una bona concordança entre el disseny dels programes i els objectius de formació de la diplomatura.

L'organització de la titulació depèn de diferents persones i òrgans del centre, les competències dels quals estan clarament definides en un document oficial intern. La titulació organitza la docència en dos torns, un de matí i un de tarda, i els estudiants reben una mitjana de 20 hores setmanals de docència en sessions d'entre una hora i mitja i dues hores.

Taula 5. El programa de formació

Educació social, URL	
Publicació al BOE	01-10-1996
Anys de durada	3
Pla d'estudis	
Crèdits troncal i obligatoris	156
Teoria	78
Pràctica	78
Crèdits optatius (b)	30
Crèdits de lliure elecció	21
Total	207
Grau mínim de practicitat obligatòria	50%
Nombre d'assignatures optatives ofertes	29
Oferta de crèdits optatius propis (a)	151
Percentatge de crèdits optatius al pla d'estudis	14%
Relació d'optativitat (a/b)	5
Projecte final de carrera / Pràcticum	Sí
Pràctiques en empreses	No

La titulació disposa d'un pràcticum que es desenvolupa durant l'últim curs. Es fa un seguiment individualitzat de les pràctiques que duen a terme els estudiants en els diversos centres i posteriorment les experiències es posen en comú amb la resta d'estudiants. En els dos primers cursos, la dimensió pràctica s'empren en els seminaris. El Comitè d'Avaluació Extern ha recomanat a la titulació que algunes de les activitats del pràcticum es facin al segon curs, de

manera que es pugui dur a terme l'avaluació i la retroalimentació dels assoliments al llarg de tota la formació teòricopràctica dels estudiants. Els experts també recomanen que es millori la informació disponible sobre el pràcticum i, especialment, que s'incloguin i s'explicitin els objectius a la *Guia de l'estudiant*, els àmbits en què s'efectua i les característiques fonamentals, entre altres qüestions.

Cal dir que en algun cas s'ha detectat que en la programació de l'assignatura el nombre de crèdits no s'adequa correctament al temps d'estudi previst.

Desenvolupament de l'ensenyament

La titulació situa l'ús de la classe magistral en el 41% del total d'estratègies docents. També s'usen força el treball en equip i l'exposició dels estudiants a classe. En canvi, l'ús dels recursos audiovisuals i multimèdia, malgrat que darre-rament s'ha incrementat, encara és minoritari. En general, els experts consideren que la metodologia és adequada i que hi ha una bona diversitat de mètodes.

La titulació duu a terme dos tipus de tutories: la de l'assignatura i la dels seminaris i el pràcticum. La primera està destinada, fonamentalment, a la resolució dels dubtes que tenen els estudiants sobre la matèria que el professorat imparteix a classe. En els seminaris, els tutors fan un seguiment individualitzat del desenvolupament de la formació, de l'adaptació al grup, i valoren i orienten les pràctiques professionals del pràcticum que duen a terme els estudiants de tercer curs. En general, els experts externs valoren positivament les tutories i les consideren un *tret d'identitat* important de la titulació.

L'avaluació dels aprenentatges, en general, es basa en el seguiment continu de l'activitat de l'estudiant per mitjà d'exercicis i casos pràctics, dels exàmens de mitjan semestre, de les recensions voluntàries i de les tutories. Sempre hi ha, però, un examen final per a cada matèria que els estudiants coneixen amb prou antelació. La nota de l'assignatura es compon, generalment, d'una part individual (l'examen i els treballs individuals) i d'una altra de grup, que avalua un treball que els estudiants han d'efectuar en equip. El Comitè d'Avaluació Extern considera molt positiu el procés d'avaluació i considera que és apropiat al perfil de formació acadèmic i professional i als programes de les assignatures. Recomana, però, millorar la coordinació a l'hora d'establir els criteris d'avaluació perquè vagin més enllà de les assignatures per si mateixes i permetin una visió més integral i integradora dels aprenentatges teòrics i pràctics dels estudiants.

Taula 6. Distribució d'alumnes en les titulacions. Curs 1998-1999

Educació social, URL	
Mitjana d'alumnes per grup de 1r curs	
Teoria	104
Pràctica	40
Mitjana d'alumnes de nou ingrés per grup de 1r curs	
Teoria	95
Pràctica	37
Mitjana d'alumnes en la titulació	
Teoria	112
Pràctica	20
Total d'alumnes	
	707
Equivalència en alumnes a temps complet	
	662

El nombre d'estudiants per grup supera el centenar en els grups de teoria, la qual cosa ha estat destacada pels experts externs com un punt feble. En canvi, als grups de pràctica –fonamentalment als seminaris– el nombre d'estudiants és considerablement més petit donat que se situa al voltant dels 20 en el conjunt de la titulació. Gairebé tots els estudiants (94%) segueixen els estudis a temps complet.

Taula 7. Resultats acadèmics. Curs 1998-1999

Educació social, URL	
Taxa d'èxit 1r curs	
1a convocatòria	81%
2a convocatòria	72%
Taxa d'èxit en la titulació	
1a convocatòria	87%
2a convocatòria	78%
Rendiment acadèmic	
1r curs	84%
Global en la titulació	91%
Mitjana d'alumnes titulats (1996-1999)	
	151
Taxa de graduació (en tant per u)	
	0,68

Els resultats acadèmics de la titulació són molt alts i força homogenis entre cursos. Les taxes d'èxit en la primera convocatòria superen el 80%. Les taxes de rendiment són igualment bones i arriben al 91% en el conjunt global de la titulació. Hi ha, però, algunes assignatures en què el rendiment acadèmic se situa al voltant del 50% i altres, fonamentalment optatives, que presenten un rendiment del 100%. El Comitè Extern d'Avaluació ha demanat a la titulació que reflexioni sobre aquest fet i sobre el grau d'exigència diferent que presenten aquestes assignatures.

Pel que fa als estudiants, en general, el nivell de participació en les eleccions i en els òrgans de representació s'està desenvolupant, però els canals de participació que els ofereix la titulació són escassos. Potser la participació més alta es dona quan els delegats del curs col·laboren amb el cap d'estudis en la definició del calendari d'exàmens.

Professorat

En general, el perfil del professorat és adequat per assolir els objectius de la titulació. Bona part del professorat té una experiència àmplia en el sector social i en la formació permanent. Molts dels professors, a més, combinen la tasca docent amb la intervenció socioeducativa directa.

Els Comitè Extern d'Avaluació ha observat que hi ha un grau elevat de voluntarisme entre el professorat i, d'altra banda, ha recomanat a la titulació que aprofundeixi la millora de la definició del catàleg de llocs de treball, de les competències del professorat i de valoració de la promoció docent.

Taula 8. Dedicació docent del professorat. Curs 1998-1999

Educació social, URL	
Professors doctors	29%
Professors llicenciats	71%

Instal·lacions

L'edifici que alberga la titulació és excessivament petit per satisfer les necessitats docents i de recerca. El Comitè Extern d'Avaluació, però, considera que l'aprofitament dels recursos disponibles és molt elevat i que la planificació rigorosa aconsegueix resoldre una part important dels problemes derivats de la manca d'espai.

En general, l'acústica i la dotació de mitjans audiovisuals a les aules són bones. No obstant això, convindria millorar el sistema de climatització de l'edifici.

A la biblioteca també manca espai. Caldria incrementar els punts de lectura i el pressupost destinat a adquisicions bibliogràfiques.

Finalment, els experts creuen que s'hauria d'aprofundir més en l'esforç inicial per millorar la infraestructura informàtica, tant a les aules com als despatxos del professorat, a les àrees d'administració i a la biblioteca.

Relacions externes

La titulació participa en diferents programes internacionals per a la promoció de convenis de col·laboració i d'intercanvi entre centres universitaris europeus. Durant el curs 1997-1998, un total de disset estudiants i quatre professors van participar en intercanvis internacionals en el marc de diferents programes. En general, tant l'alumnat com el professorat valoren l'experiència molt positivament.

Els contactes més importants són els que la titulació manté amb les empreses i les institucions que col·laboren en el pràcticum. Els convenis de pràctiques signats el curs 1998-1999 superen els 300.

Recerca

Com que Educació Social és una titulació jove, enfocada fonamentalment cap a l'exercici professional i emmarcada dins una institució amb poca tradició investigadora, la recerca està encara en una fase incipient.

En general, els recursos destinats a la recerca són escassos i, fonamentalment, s'han destinat a finançar les tesis doctorals del professorat i a la contractació d'algun becari.

La titulació edita una publicació de caràcter divulgador, empíric i pràctic, relacionada amb l'educació social, en què es recullen i publiquen iniciatives i sistematitzacions de diferents professors, especialment de la mateixa titulació. Aquesta publicació es troba en el nivell D de la classificació que fa el DURSI de revistes científiques de l'àrea de les ciències socials.

El Comitè d'Avaluació Extern ha recomanat a la titulació formar i consolidar equips d'investigació, i incentivar-ne la pertinència i les activitats de formació, especialment en metodologies qualitatives i etnogràfiques.